

Eve Curie: Gospa Curie. Poslovenil Stane Melihar. Založba Modra ptica. Ljubljana 1939.

V glavnem oblikuje človeštvo dvoje vrst genijev: geniji, ki že iz danih ljudskih množic oblikujejo na ta ali oni način novega človeka v novem redu, in geniji, ki dajejo iz svoje polnosti, ne da bi se pri tem ozirali na ostale ljudi, še manj, da bi jih pri svojem delu uporabljali le kot nesmiselne figure pri svoji šahovski igri. Prav zaradi tega, ker cenijo in upoštevajo osebno svobodo in samostojnost, so prepogosto delež le redkih izbrancev. Smo pač taki, da se navdušujemo bolj za tiste, ki nas nekam poženejo kot nesmiselno čredo, kakor pa za tiste, ki nas vodijo k studentem, katerih voda še ni pokvarjena, in zato zahtevajo od nas odpovedi, samostojnega mišljenja in samostojnega dela.

Redke so tiste dobe, v katerih prevladujejo geniji ustvarjalci, ki so nam potrebni kakor vsakdanji kruh, da drže s svojim gigantskim delom ravnotežje tistim, ki rabijo za svoj »uspeh« razvaline tega, kar je človeštvo s trudom v dolgih stoletjih zgradilo. Danes stojimo zopet na taki prelomnici in ne vemo, kaj nam bo prinesel današnji dan, kaj šele, da bi z vedrino gledali v bodočnost. In prav v teh težkih časih, ko surova sila preganja duha, so nam knjige, kakor je »Gospa Curie«, potrebne, da si se nam zde kakor lep sanjski privid, a nas prepričajo s svojo življenjsko polnostjo, ki obsega vso razdaljo od najhujše bede do največje glorijske, v kakršni smejo vzkipeti le zelektrizirane množice, pa od napora v laboratorijih do tihe družinske idile in od suhih števil do najnežnejših čustvenih izlivov. In k vsemu temu še narodnostni moment tolikokrat in tako težko preizkušenega poljskega naroda, ki v suženjstvu sanja o svojem mesijanizmu in se zato v le kratki svobodi, ki mu je dana, ne more znajti na trdnih tleh. Vse to je nosila v sebi uboga poljska emigrantka Skłodowska — poznejša gospa Curie, otrok svoje dobe, ki je bila pretežno areligiozna, kar je še povečalo njeno razdvojenost, ker je izhajala iz verne družine, a je sama to oporo zgubila. Vse to je znala lepo, v prepričevalnem slogu popisati in z dokazi podpreti hčerka Eva; strani, ki so posvečene materinemu in očetovemu znanstvenemu delu, pa ji je pomagala napisati sestra Irena, poročena Joliot, Nobelova laureatinja.

Vsak bo zadovoljen, ko bo odložil to knjigo, in vsiljuje se mi misel, da bi morale takšne knjige, kot je ta, izpodriniti le preštevilno romantično navlako, s katero pitajo mladino po naših šolah in s tem še bolj dražijo že tako bujno mladostno fantazijo, ustvarjajoč s tem v mladostni duševnosti neko bolešno razpoloženje, ki jemlje mladini voljo do dela in samoodpovedi, ki povzroča, da se mladine oprijemlje brezdelno črnogledje. Šolsko berilo naj bi krepilo v mladini kritičnega duha in samozavestne vere v zmago duha nad silo in k temu potrebnega poleta, polnega delavnosti, o kakršnem govori vsaka stran te knjige.

Tone Čokan.

Miroslav Adlešič, Naravoznanstvo in svetovni nazor. Jugoslovanska knjigarna, »Kozmos«, str. 206.

V svoji knjigi podaja avtor sliko razvoja fizikalne znanosti in prikazuje vpliv njenih izsledkov na tvorbo svetovnih nazorov. Naloga, ki si jo je s tem nadel, ni baš lahka in v okviru knjige razmeroma majhnega obsega zelo težko izvedljiva.